

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้เริ่มมีบทบาทในทางการเมืองจากเหตุการณ์รัฐประหาร พ.ศ. 2490 และเริ่มมีบทบาทมากขึ้นตามลำดับจาก กบฏเสนาธิการ กบฏวังหลวง กบฏแมนฮัตตัน จวบจนกระทั่งในพ.ศ. 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้ทำรัฐประหารต่อรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่ภายหลังรัฐประหารครั้งนี้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มิได้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเองในทันที แต่ได้เชิญนายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรีแทน แม้ได้มีการจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 15 ธันวาคม 2500 แล้วจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ยังมิได้เข้าเป็นผู้สำเร็จเปิดเผย หากแต่ได้เปิดโอกาสให้จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลต่อไป จนกระทั่งวันที่ 20 ตุลาคม 2501 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงได้ทำการปฏิวัติต่อรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ภายใต้การยินยอมจากรัฐบาลชุดดังกล่าว เพราะปรากฏว่าก่อนการปฏิวัติจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ขอร้องให้จอมพลถนอม กิตติขจร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อจากนั้นจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและนับจากนี้ประเทศไทยต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองแบบเผด็จการและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก

ภายหลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้ไม่นานจึงได้ทำการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ จากระบบทุนนิยมโดยรัฐที่ใช้อยู่เดิมไปเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมซึ่งเน้นการลงทุนของภาคเอกชน ซึ่งแตกต่างไปจากระบบเศรษฐกิจที่เน้นการลงทุนจากรัฐบาล กล่าวคือก่อนปีพ.ศ. 2501 ประเทศไทยใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยรัฐ ซึ่งปรากฏว่าระบบเศรษฐกิจดังกล่าวได้ทำให้บรรดานักการเมืองมีโอกาสเข้าไปมี

ผลประโยชน์ในทางธุรกิจเป็นจำนวนมาก และระบบดังกล่าวยังได้ทำให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจตามมาอีกหลายประการ ซึ่งปรากฏว่าในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงช่วงก่อนพ.ศ. 2500 ได้มีแนวความคิดที่จะให้ลดบทบาททางเศรษฐกิจของรัฐลง และความคิดดังกล่าวก็ได้ไปสู่การปฏิบัติในปีพ.ศ. 2501 อันมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นนายกรัฐมนตรี

ซึ่งจากผลงานด้านการวิจัยเกี่ยวกับรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ในช่วงที่ผ่านมา มักจะทำการศึกษาถึงเรื่องของการเมืองและเศรษฐกิจ เช่น งานงค์ ใจเที่ยง ใน "การปฏิวัติ 2501 กับผลสะท้อนทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง" (ปี 2521) วรธิดา ตันติรัตน์ไพศาล ใน "กระบวนการเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์" (ปี 2532) เป็นต้น ซึ่งผลงานดังกล่าวมักจะมุ่งศึกษาถึงด้านเศรษฐกิจและการเมืองเป็นหลัก

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวกับนโยบายและการพัฒนาทางด้านสังคมของจอมพลสฤษดิ์นั้น ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในลักษณะสัมพันธ์กับนโยบายทางเศรษฐกิจ

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่าเมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นำระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมมาใช้ได้เกิดแนวความคิดว่าสมควรที่จะปรับปรุง พัฒนาทางด้านสังคมให้พร้อมที่จะรองรับระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์จึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านสังคม โดยที่ได้เสียสละเวลาในการบริหารประเทศส่วนใหญ่ ไปกับการเดินทางเยี่ยมเยียนราษฎรพูดคุยกับราษฎร ฯลฯ ซึ่งก็เพื่อที่จะถ่ายทอดแนวนโยบายทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาลไปสู่ประชาชน อันจะนำผลถึงความมั่นคงมาสู่ฐานะของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ งานวิจัยเรื่องนี้จึงมุ่งศึกษานโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กันไป เพื่อชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสังคมและเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาถึงปัจจัยการทำให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
2. ศึกษาแนวคิดและการดำเนินนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
3. ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

ขอบเขตการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้ได้ทำการศึกษาถึง "แนวคิดของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์" เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม" ตั้งแต่พ.ศ.2501-2506 อันเป็นช่วงเวลาที่ยอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่อย่างไรก็ตามการศึกษานางานประเด็นนี้อาจต้องใช้ข้อมูลจากช่วงเวลาก่อนหน้านั้นประกอบการพิจารณาด้วย

สมมติฐาน

เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นนายกรัฐมนตรีของไทยในช่วงพ.ศ. 2504-2506 ได้ดำเนินนโยบายเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจไปเป็นแบบเสรีนิยมตามแบบตะวันตก และยังได้พยายามจัดระเบียบภายในสังคม เพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจข้างต้น แนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวมีส่วนช่วยให้ฐานะทางการเมืองของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มั่นคงมากขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าและการวิจัยในงานวิทยานิพนธ์นี้ ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเอกสาร และนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ เอกสารที่ใช้ในการประกอบการวิจัยได้อาศัยข้อมูลเอกสารจาก หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดคณะอักษรศาสตร์ หอสมุดคณะรัฐศาสตร์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เข้าใจถึงปัจจัยที่ทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เกิดแนวคิดในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิดและการดำเนินนโยบายพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
3. ทำให้ทราบผลของการดำเนินนโยบายพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมในสมัยของการพัฒนา